

Мельник І. А.,
ВНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк

ВІДЧИСЛІВНИКОВА СИНТАКСИЧНА ВЕРБАЛІЗАЦІЯ

У статті висвітлено особливості синтаксичного переходу числівника в позицію дієслова, диференційовано відчислівникові синтаксичні транспозити за семантикою, проаналізовано особливості їхнього поєднання з підметовим називним і родовим відмінками, представлено між'ярусні кореляції компонентів формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної структури речення.

Ключові слова: транспозиція, транспозит, вербалізація, предикат, числівниковий різновид іменного складеного присудка.

В статье освещены особенности синтаксического перехода имени числительного в позицию глагола, семантически дифференцированы отнумеральные синтаксические транспозиты, осуществлен анализ их сочетаемости с подлежащим в именительном и родительном падежах, представлены межярусные корреляции компонентов формально-синтаксической и семантико-синтаксической структуры предложения.

Ключевые слова: транспозиция, транспозит, вербализация, предикат, разновидность именного составного сказуемого с именем числительным.

The article deals with the peculiarities of syntactic transfer of numeral in the position of the verb. Numeralized syntactic transpositions are differentiated according to semantics and the features of their combination with subjective nominative and genitive cases are analyzed. The author presented the interlevel correlation of components of formal-syntactic and semantic-syntactic structure of sentence.

Key words: transposition, transpozit, verbalization, predicate, numeral type of nominal compound predicate.

У сучасній лінгвістиці співіснують різні погляди на природу числівників. Одні дослідники вирізняють числівники як окрему частину мови,¹ інші – навпаки, заперечують їхню частиномовну природу або, і загалом, належність до класу слів.² У нових теоретичних студіях, які базуються на п'ятикомпонентній системі частин мови (іменник, дієслово, прикметник, числівник, прислівник) з огляду на загальнограматичні значення предметності, процесуальності, атрибутивності, кількісності й адвербіальності, числівник вирізняють поряд із чотирма іншими частинами мови [4].³ У гетерогенній класифікації, яка враховує семантичний, морфологічний, синтаксичний, а для похідних слів – і словотвірний критерій, числівник, насамперед, виділяють за семантичним критерієм – значенням кількості. У числівникові на відміну від інших іменних частин мови – іменника і прикметника – морфологічні категорії роду, числа та відмінка нейтралізовано або модифіковано. Що ж до синтаксичних особливостей числівників, то їх певною мірою трансформовано чи знебарвлено.

Дослідженням числівникових компонентів у структурі речення займалися такі вчені, як О.О. Потєбня, Л.В. Щєрба, Ю.С. Степанов, Н.Ю. Шведова, Г.О. Золотова та ін. На матеріалі сучасної української мови цю проблематику активно розвивають І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Загнітко, М.В. Мірченко, О.Г. Межов, Н.М. Попович та ін. У сучасній лінгвістичній літературі проблему статусу речень, у складі яких числівник виступає в постпозиції щодо іменника у формі родового відмінка, витлумачують досить суперечливо. Виокремлення предикатів кількості⁴ або ви-

¹ Аналізуючи особливості слов'янських числівників А. С. Супрун зосереджує увагу та тому, що лексико-семантичною передумовою становлення слов'янських числівників як окремої частини мови є: 1) формування спільного кількісного значення; 2) перебудова основних іменних граматичних категорій (числа, роду і відмінка), що виявляється в більшому або меншому ступені тенденції до втрати числівниками граматичного числа, нейтралізації ознак граматичного роду, в руйнуванні відмінкових опозицій та певних спрощеннях відмінювання 3) витворення специфічних числівникових ознак [18, с. 194-215]. К. Г. Городенська на матеріалі української мови тлумачить числівник як окрему частину мови, якій властиві специфічні семантичні ознаки (означає певну або точно не окреслену кількість предметів та абстрактно-математичну кількість). 3-поміж граматичних категорій, – на думку вченої, – числівникам властива категорія відмінка, яка не може представляти їхню частиномовну особливість, оскільки нею характеризуються також іменники та прикметники. Що ж до граматичних категорій роду та числа, то їх числівники майже втратили [1, с. 18-19].

² Зокрема, О.П. Сунник вважає, що числівники не становлять окремої частини мови, а формують у системі частин мови особливі підкласи субстантивних, ад'єктивних і адвербіальних числівників. На думку дослідниці, вони вирізняються на основі додаткових критеріїв, які не порушують основного принципу класифікації слів за частинами мови [17, с. 40]. Є. Курилович, заперечуючи частиномовну природу числівників, зараховує кількісні числівники до класу слів, а до складу морфем лексичного порядку. Науковець вважає, що кількісні слова разом із закінченням іменників у множині формують семантичну єдність, конкретизуючи іменникове значення категорії числа: *п'ять + студент + ів; сто + олівці + ів*; подібно до того, як прийменник + закінчення утворюють складну морфему синтаксичного порядку, числівник + закінчення є складною морфемою лексичного порядку [12, с. 67]. Погляд Є. Куриловича на природу числівника розвиває і обґрунтовує І.Р.Вихованець у праці "Частини мови в семантико-граматичному аспекті" [2, с. 30-34]. Проте згодом, у нових теоретичних студіях, учений надає числівникові частиномовного статусу, вирізняючи його поряд з іншими чотирма частинами мови [4, с. 13-18].

³ І. Р. Вихованець кваліфікує числівник як частину мови, яка позначає означену чи неозначену кількість предметів та абстрактне число і виражає своє категорійне частиномовне значення в морфологічній категорії відмінка за обмеженого функціонування категорій роду і числа [4, с. 152]. Пор. також погляд, згідно з яким термін "числівник" у лінгвістичній літературі використовують у більш широкому розумінні, для найменування всіх слів із кількісно-числовим і лічильно-порядковим значеннями. Такого типу слова відповідають на питання "скільки?" і "котрий?": два, три, п'ятеро; тисяча, мільйон, нуль; перший, другий, десятий, сотий і под. і належать до різних частин мови: числівників, іменників, прикметників; їх об'єднує те, що всі вони лічильними словами [16, Т.1, с. 573].

⁴ Про предикати кількості Л. Щєрба зазначає: "Особливою категорією необхідно визнати слова кількісні, значенням яких є абстрактна ідея числа, а формальними ознаками своєрідний тип сполучення з іменником, до якого належить слово, що виражає кількість" [20, с. 88]. На матеріалі української мови предикати кількості вперше виділив і цілісно описав І. Р. Вихованець [3,

знання предикативної функції числівника сприяло наданню таким реченням статусу двоскладних з числівниковим різновидом іменного складеного присудка та родовим підметовим відмінком.¹Вживання числівників у присудковій функції засвідчує їхній перехід у синтаксичну позицію дієслова. Питання міжчастиномовних переходів, різновидів і ступенів їхньої реалізації, незважаючи на тривалу історію вивчення в зарубіжному та українському мовознавстві (див. праці Ш. Баллі, М. Докуліла, Є. Куриловича, Л. Теньєра, І. Вихованця, А. Загнітка, К. Городенської та ін.), до сьогодні остаточно не розв'язані. У зв'язку з вирішенням числівника в окремий лексико-граматичний клас і його можливістю вживатися в синтаксичній позиції дієслова постала необхідність розглядати ще один різновид вербалізації – відчислівникову. У сучасному українському теоретичному мовознавстві немає цілісного дослідження відчислівникової синтаксичної вербалізації, яке б ґрунтувалося на засадах функційно-категорійної граматики. Цим і зумовлена актуальність нашої студії, мета якої полягає в системному висвітленні синтаксичного ступеня переходу числівника в позицію дієслова. Для досягнення поставленої мети потрібно розв'язати такі завдання: 1) з'ясувати як висвітлено проблему числівника в сучасному теоретичному мовознавстві; 2) виявити особливості переходу числівника в синтаксичну позицію дієслова; 3) простежити специфіку вживання дієслівної аналітичної синтаксичної морфеми-зв'язки *бути*та інших дієслівних аналітичних синтаксичних морфем-напівзв'язок у числівниковому різновиді іменного складеного присудка; 4) диференціювати відчислівникові синтаксичні транспозити за семантикою; 5) проаналізувати особливості їхнього поєднання з підметовим називним і родовим відмінками; 6) представити між'ярусні кореляції між компонентами формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної структури речення.

Для числівника не характерна виразна синтаксична позиція, відмінна від синтаксичних позицій інших частин мови. Тому деякі дослідники зазначають, що “числівник не має власної первинної функції, залежної від його лексичного значення” [13, с. 131]. У структурі речення він виступає в синтаксичній позиції інших частин мови, виконуючи їхні функції. І.Р. Вихованець здійснює поділ синтаксичних функцій числівників на два класи: 1) вживання числівників у складі числівниково-іменникових сполук, тобто у супроводі іменника; 2) функціонування числівників як самодостатнього компонента речення, тобто відокремлене від іменника використання, вживання без супроводу іменника. Саме перше (числівниково-іменникове функціонування для числівників визначальне [4, с. 182]. Синтаксична роль числівника зумовлюється його функціонально-семантичною диференціацією. При субстантивна позиція для числівника, котрий виконує квантитативну функцію, основна, визначальна. За такої умови призначення числівника – надавати іменникові точної кількісної окресленості, модифікуючи при цьому іменникову семантику множини, пор. : *студенти і сім студентів, парти і три парти*. Числівники в поєднанні з іменниками формують функціонально-семантичну цілісність, яка в формально-синтаксичній структурі неелементарного речення вживається в позиції складеного підмета або сильноокерованого другорядного члена речення, напр.: *Шість років Левкові минуло* (М. Стельмах); *Двісті дітів, баб, жінок та дітей стояли під божевільно гарячим сонцем ...* (В. Симоненко); *... і побило його три недолі* (Л. Костенко); – *Мені давав чернець дві гуски з їсти ...* (Укр. нар. казка). Числівникові компоненти як елементи складених підметів можуть означати точну, неозначену або приблизну кількість істот чи конкретних предметів, причому точну кількість можуть передавати як цілі числа, так і збірні поняття, і дробові величини, напр.: *Двоє котиків здобули собі хитромудро клинчик сиру* (Укр. нар. казка); *Кілька парубків скочило до танцю ...* (О. Копиленко); *Тонн із десяти вугілля лежало біля будинку*.

Числівник як складник іменникового підмета корелює з числівниковим різновидом іменного складеного присудка, котрий вимагає в підметовій позиції іменника в родовому відмінку, напр.: *Дітей ... було четверо* (Гри на Вільде); *Поетів ... не був мільйон* (Л. Костенко); *Народу багато ...* (Укр. прислів'я); *... людей мало* (Укр. прислів'я). Такі реченнєві побудови належать до семантично елементарних. Вони малопродуктивні в сучасній українській літературній мові, більшого поширення набули структури зі складеним підметом [19, с. 262].

Формально-синтаксична позиція числівника визначається порядком слів у реченні. Числівники, які розміщені у препозиції щодо іменників, засвідчені як складники іменникового підмета, а числівники, які розміщені в постпозиції, – в ролі числівникового різновиду іменного складеного присудка, пор. : *Багато людей і Людей – багато*. Речення, предикативне ядро яких утворює числівниково-іменникове сполучення, належать до односкладних номінативних, напр.: *Кілька шкіль; Двадцять студентів*. Вони відрізняються від двоскладних реченнєвих структур, у яких родовий відмінок іменника передує числівникові, тобто від тих, які є синтаксично членованими, граматично двокомпонентними, де в позиції присудка актуалізовано кількісну ознаку, а в позиції підмета окреслено носія цієї кількісної ознаки.

Вживання числівників у присудковій позиції засвідчує їхній синтаксичний ступінь вербалізації. Синтаксичний перехід числівників у дієслівну сферу здійснюється аналітичним способом – за допомогою дієслівної аналітичної морфеми-зв'язки *бути*або інших дієслівних аналітичних морфем-напівзв'язок типу *стати, лишитися, зостатися, виявитися, здаватися тощо*, які служать зв'язковими елементами між присудковим компонентом і підметом двоскладного речення. Такі присудки утворюють складну аналітичну сполуку, в якій граматичну функцію реалізовано зв'язковим елементом, а семантичну – числівниковим. Морфема-зв'язка *бути* та інші морфеми-напівзв'язки як своєрідні дієслівні транспозитори закріплюють притаманні дієслову парадигматичні характерис-

с. 109]. Семантичну сутність вказаних предикатів пов'язують з визначенням кількісної ознаки предмета [3, с. 109-111; 9, с. 121; 14, с. 66-69; 6; 23-26; 15, с. 50-51].

¹ Аналіз речення з семантичного погляду дав змогу Г. О. Золотовій звести конструкції з предикатами кількості в один тип, який дослідниця називає квантитативними конструкціями, і вважає двокомпонентними, що формуються числівниковим чи прислівниковим предикатом і суб'єктом [10, с. 35, 133]. Н. Ю. Шведова також називає такого типу реченнєві побудови двокомпонентними (із семантичного погляду), які містять предикат, виражений кількісним числівником чи прислівником, і суб'єкт у формі родового відмінка [16, Т. 2, с. 330]. На аргументований погляд І. Р. Вихованця, предикати кількості виявляють здатність уживатися у двох різних формально-синтаксичних позиціях: 1) як елемент складеного підмета в семантично неелементарному реченні; 2) як присудок у семантично елементарному простому реченні. Непродуктивне функціонування речень із предикатами кількості у позиції присудка двоскладних речень дозволило І. Р. Вихованцю назвати їх потенційними двоскладними простими реченнями [3, с. 111].

тики, зокрема категорії часу, способу та особи, зрідка – виду: *Їх було всього троє* ... (Б. Харчук); *Дітей у сім'ї було четверо* (Грина Вільде); *Чи то літо, чи зима, а в мене робота одна* (Укр. прислів'я); *Дітей у нього багато* ... *А воликів тільки два* (Укр. нар. казка); *В Україні протягом останніх п'яти років загальна вартість наших природоохоронних проектів сягнула 7 мільйонів 548 тисяч доларів США* ... (З газети).

Числівникову частину іменного складеного присудка поєднують із підметом форми двох власне-зв'язок (*бути* і *становити*) та форми тих самих, що й в іменникової та прикметникової частин, невластне-зв'язок (*ставати/стати, лишатися/лишитися, залишатися/залишитися, зоставатися/зостатися, виявлятися/виявитися*) і низки нових, а саме: *мати, досягти, дорівнювати, налічувати, нараховувати, сягати/сягнути, налічуватися, нараховуватися, виповнюватися/виповнитися, сповнюватися/сповнитися, минати/минути, кінчатися, зрівнятися* та ін. [7, с. 37], напр.: *Всього ж таких заохочувальних премій буде двадцять три* (З газети) *Дітей лишилося четверо*; *Історичних джерел про мандарини виявилось мало* (А. Топачевський); *Загальний обсяг витрат іноземних фармацевтичних компаній на рекламу ліків в Україні в різних медіа лише за перше півріччя 2009 року дорівнює майже 500 мільйонів гривень* (З газети). Ці зв'язки неоднаково мірою закріплені за типовою і нетиповою формами вираження підмета. Особливості функціонування власне-зв'язок і невластне-зв'язок як компонентів числівникового різновиду іменного складеного присудка комплексно дослідила К.О. Косенко [11, с. 38-84].

У структурі мови відчислівникові синтаксичні транспозити здебільшого позначають точну кількість предметів або передають точно не визначені, узагальнено-кількісні поняття [3, с. 110]. Ті дієслівні синтаксичні транспозити, що передають точно визначену кількість істотабо конкретних предметів, сформувалися на основі означено-кількісних числівників, з-поміж яких найуживанішими є власне-кількісні та збірні числівники, меншого поширення набули дробові. За такої умови зв'язковим компонентом, що поєднує числівниковий присудок у двоскладному реченні з родовим відмінком підмета, переважно виступає аналітична синтаксична морфема-зв'язка *бути*, рідше – аналітичні синтаксичні морфемі-напівзв'язки *стати, лишитися, залишитися, виявитися* та ін. : ... *а було їх (козеньт) у неї семеро* (Укр. нар. казка); *Сучасних дитячих майданчиків у столиці стало десять* (З газети); *Води лишилося півтора літра*.

Для відчислівникових синтаксичних транспозитів не типовим є поєднання з називним підметом у двоскладному реченні. Роль зв'язкових компонентів у таких реченневих конструкціях виконують дієслівні невластне-зв'язки *становити, дорівнювати, налічувати, нараховувати, сягати* тощо, які зазвичай поєднуються з числівниково-іменниковою сполукою в ролі основної частини складеного присудка, напр.: *Загальний обсяг витрат іноземних фармацевтичних компаній на рекламу ліків в Україні в різних медіа лише за перше півріччя 2009 року дорівнює майже 500 мільйонів гривень* (З газети); *Зовнішній борг України становить 5 мільярдів доларів США* (З газети); *Стадо налічує 50 голів*. Вказані зв'язкові компоненти з числівниковим складеним присудком набули поширення лише в III особі однини та множини теперішнього й майбутнього часу або в родових формах минулого часу, пор.: *Вартість сировини дорівнює (дорівнювала, дорівнюватиме) 10 тисяч гривень; Борг сягає (сягав, сягатиме) 5 мільйонів гривень*.

Серед відчислівникових транспозитів окрему групу становлять ті, що, вживаючись в односкладному одноособовому (безособовому) реченні, позначають вік людини чи істоти, зрідка – предмета, установи, населеного пункту тощо. Найчастіше вони поєднуються з іменниками виміральної семантики на зразок *рік, місяць, тиждень, день* та ін., зумовлюючи форму давального відмінка. Дієслівна зв'язка *бути* в теперішньому часі має імпліцитний вияв, а в середньому роді минулого часу та формі третьої особи однини майбутнього часу – експліцитний вияв, напр.: *Батькові – шістдесят років; Тернополю було чотириста сімдесят років; Дитині буде п'ять місяців*. До складу дієслівних синтаксичних транспозитів із подібною семантикою можуть також входити дієслівні невластне-зв'язкові компоненти типу *виповнюватися/виповнитися, сповнюватися/сповнитися, минати/минути, стукнути, перевалити, зрівнятися, добігати* тощо, які диференціюються за своїми семантичними та стилістичними відтінками, напр.: *Хлопцві сповнилося сімнадцять років (І. Ле); Луцьку виповниться дев'ятсот двадцять сім років; Вже два десяткистукнуло хлопчині ...* (В. Симоненко); *Зрівнялось їй (Оксані) дванадцять годочків ...* (Марко Вовчок). Специфіка таких невластне-зв'язок виявляється в тому, що вони не здатні модифікувати ні іменникову, ні прикметникову частину складеного присудка, а функціонують лише при числівникових частинах складеного головного члена односкладного одноособового речення [8, с. 101].

Відчислівникові синтаксичні транспозити із семантикою конкретизованої, недиференційованої кількості заступають позицію іменного складеного присудка в елементарному двоскладному реченні, що поєднується з підметом у формі родового відмінка та неелементарному двоскладному реченні з підметовим називним відмінком. Числівниковий різновид іменного складеного присудка у формально-синтаксичній структурі речення корелює відповідно з означено-кількісними предикатами в семантико-синтаксичній структурі речення.¹ Вказані предикати кількості є типовими одновалентними предикатними одиницями. Вони характеризуються лише лівобічною валентністю, пов'язаною із суб'єктними синтаксемами у функції суб'єкта кількісної ознаки. У суб'єктній позиції набула поширення різноманітна іменникова лексика – назви осіб, тварин, конкретних предметів тощо, напр.: *Їх (дітей) було ... троє ...* (Б. Харчук); *Козеньт було семеро; Тичинок звичайно три* (“Географія рослин з основами ботаніки”); *Стільців лишилося сім*.

Дієслівні синтаксичні транспозити на позначення недиференційованої, точно не визначеної, неконкретизованої кількості не утворюють цілісної системи кількісних понять, їм властива обмежена власне числівникова реалізація, оскільки поняття неозначеної кількості в сучасній українській мові передає невелика група числівників: *кілька, декілька, кількадесятеро, кількадесять, кільканадцять, кільканадцять, стонадцять*, напр.: *У бібліотеці читачів – декілька; В аудиторії студентів – кількадесять; Качок на озері – кільканадцять*. За слухним зауваженням К. Г. Городенської, на вираженні точно не визначеної кількості ширше спеціалізуються слова інших частин мови, серед яких: 1) прислівники *мало, немало, чимало, багато, небагато* та ін. : *Квітів у лісі – мало; Друзів у неї було багато*;

¹ У нашому дослідженні беремо за основу семантичну класифікацію предикатів кількості, яку запропонував І.Р.Вихованець. Науковець диференціює предикати кількості на два підкласи: 1) предикати означено-кількісні; 2) предикати неозначено-кількісні [3, с. 110].

2) іменники *безліч, тьма*, що означають безмежно велику неозначену кількість: *Зірок – безліч; Комарів – тьма*; 3) іменники *сила, море, океан, хмара, купа* й под., що вживаються як експресивні вирази великої неозначеної кількості: *Людей – сила. Сліз – море*; 4) лічильні іменники *десяток, сотня* й відіменникового походження означено-кількісні числівники *тисяча, мільйон, мільярд* та ін., ужиті в множині: *Людей на вулицях міста – тисячі* [5, с. 19-21].

Відчислівникові синтаксичні транспозити із семантикою точно не визначеної, неконкретизованої кількості засвідчені в позиції числівникового різновиду іменного складеного присудка в елементарному двоскладному реченні, що поєднується з родовим відмінком підмета. Числівниковий різновид іменного складеного присудка у формально-синтаксичній структурі речення вступає в корелятивні відношення з неозначено-кількісними предикатами в семантико-синтаксичній структурі речення. Семантико-синтаксична валентність цих предикатів передбачає лише один залежний лівобічний компонент – суб'єктний, напр.: *Нас мало* (О. Гончар); *На світі грошей багато, щастя мало* (Укр. прислів'я); *Дівчат багато* (В. Дрозд); *Театрів у республіці мало* (О. Гончар). Як бачимо, в суб'єктній позиції вживаються назви осіб, тварин, конкретних предметів тощо.

Отже, відчислівникова синтаксична вербалізація здійснюється аналітичним способом – за допомогою дієслівної аналітичної морфемно-зв'язки *бути* або інших дієслівних аналітичних морфем-напівзв'язок: *ставати/стати, лишатися/лишитися, зоставатися/зостатися, виявлятися/виявитися, сягати/сягнути, вповнюватися/вповнитися, сповнюватися/сповнитися, минати/минути, мати, налічувати, досягти, дорівнювати* та ін., які неоднаково закріплені за типовою і нетиповою формами вираження підмета. У структурі мови відчислівникові синтаксичні транспозити здебільшого позначають точну кількість предметів або передають точно не визначені, узагальнено-кількісні поняття. Дієслівні синтаксичні транспозити на позначення точно визначеної кількості істот або конкретних предметів, сформувавшись на основі означено-кількісних числівників. Вони заступають позицію іменного складеного присудка в елементарному двоскладному реченні, що поєднується з підметом у формі родового відмінка та неелементарному двоскладному реченні з підметовим називним відмінком. Числівниковий різновид іменного складеного присудка у формально-синтаксичній структурі речення корелює відповідно з означено-кількісними предикатами в семантико-синтаксичній структурі речення. Дієслівні синтаксичні транспозити на позначення неозначеної кількості, що утворилися на основі неозначено-кількісних числівників, засвідчені в позиції іменного складеного присудка в елементарному двоскладному реченні, для якого типовим є поєднання з родовим відмінком підмета. Такий числівниковий різновид іменного складеного присудка у формально-синтаксичній структурі речення вступає в корелятивні відношення з неозначено-кількісними предикатами у семантико-синтаксичній структурі речення.

Література:

1. Арполенко Г. П. Числівник української мови / Г. П. Арполенко, К. Г. Городенська, Г. Х. Щербатюк. – К. : Наук. думка, 1980. – 242 с.
2. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1992. – 222 с.
4. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови / І. Р. Вихованець, К. Городенська: [за ред. І. Вихованця]. – К. : Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 400 с.
5. Городенська К. Г. Вираження неозначеної кількості засобами української мови / К. Г. Городенська // Мовознавство. – 1978. – № 4. – С. 18-21.
6. Городенська К. Г. Семантичний і морфологічний потенціал предикатів кількості / К. Г. Городенська // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа, 2002. – № 5. – С. 23-26.
7. Городенська К. Г. Координація форм у предикативному ядрі / К. Г. Городенська // Лінгвістичні студії : Зб. наук. праць. – Х., 2004. – Вип. 12. – С. 32-37.
8. Городенська К. Г. Кореляції синтаксичних категорій предикатності і предикативності в українській мові / К. Г. Городенська // Проблеми сучасної функційно-категорійної граматики: Зб. наук. праць на пошану члена-кореспондента НАН України Івана Романовича Вихованця / Укл. : А. Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк: Вид-во “Нолідж”, 2010. – 391 с.
9. Загнітко А. П. Теоретична грамика української мови. Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 2001. – 662 с.
10. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса / Г. А. Золотова. – М. : Наука, 1982. – 368 с.
11. Косенко К. Г. Предикатна основа та семантико-граматична диференція дієслівних зв'язок в українській мові : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Косенко Катерина Олександрівна. – К., 2009. – 192 с.
12. Курилович Е. Очерки по лингвистике / Е. Курилович. – М. : Изд-во иностр. лит., 1962. – 456 с.
13. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / М. В. Леонова. – К. : Вища шк., 1983. – 264 с.
14. Межов О. Г. Суб'єктні синтаксеми у структурі простого речення / О. Г. Межов. – Луцьк : РВВ “Вежа” держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 184 с.
15. Попович Н. М. Синтаксична структура речень з числівниковим компонентом у сучасній українській мові: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Попович Наталя Михайлівна. – К., 2002. – 174 с.
16. Русская грамматика : В 2-х т. – М. : Наука, 1980. – Т. 1. – 783 с.; – Т. 2. – 709 с.
17. Сунник О. П. Вопросы общей теории частей речи / О. П. Сунник // Вопросы теории частей речи: На материале языков различных типов. – Л. : Наука, 1968. – С. 33-48.
18. Супрун А. Е. Славянские числительные: Становление числительных как особой части речи / А. Е. Супрун. – Минск: Изд-во Белорус. ун-та, 1969. – 232 с.
19. Слинко І. І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання / І. І. Слинко, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища школа, 1994. – 670 с.
20. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – Л. : Наука, 1974. – 428 с.